

1. Inleiding

Leerlingen en personeelsleden kunnen alleen goed functioneren als zij zich op school veilig voelen. Seksuele intimidatie en seksueel misbruik kunnen leiden tot gevoelens van onveiligheid. Leerlingen en personeelsleden die hiermee worden geconfronteerd, verzuimen, worden ziek of verlaten voortijdig de school. Een ieder die in school werkt en leert, heeft recht op bescherming tegen seksuele intimidatie en seksueel misbruik. Op 28 juni 1999 is de wetwijziging bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in der onderwijs in werking getreden. Het gaat in deze wet om strafbare vormen van seksuele intimidatie en seksueel misbruik: zedenmisdrijven zoals ontucht, aanranding en verkrachting gepleegd door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling. De wet is gebaseerd op de gedachte dat herhaald seksueel wangedrag het best kan worden bestreden door politie en justitie in te schakelen. De wet bevat daarom een overleg- en aangifteplicht voor het bevoegd gezag en een meldplicht voor het personeel bij een dergelijk zedenmisdrijf. Wanneer een leerkracht is veroordeeld, kan hij geen verklaring van goed gedrag krijgen en dus niet meer op een school worden aangesteld. In de gewijzigde Arboret die op 1 januari 2007 in werking is getreden, wordt seksuele intimidatie geschaard onder de algemene definitie van psychosociale arbeidsbelasting. Onder psychosociale factoren worden factoren in de arbeidssituatie verstaan die stress veroorzaken. Het begrip seksuele intimidatie is hierdoor uitgebreid ten opzichte van het oude begrip. Onder seksuele intimidatie wordt thans verstaan: enige vorm van verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag met een seksuele connotatie dat als doel of gevolg heeft dat de waardigheid van de persoon wordt aangetast, in het bijzonder wanneer een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende situatie wordt gecreëerd;

2. Klachtenregeling en vertrouwenspersoon

Op elke school is sinds 1 augustus 1998 een klachtenregeling verplicht. Deze garandeert een zorgvuldige behandeling van klachten. Stichting Prisma is aangesloten een regionale klachtencommissie (zie bijlage Klachtenregeling). Op grond van de klachtenregeling stelt het bevoegd gezag een klachtencommissie in. Zowel leerlingen en hun ouders als medewerkers kunnen een klacht indienen bij deze klachtencommissie, onder andere over gedragingen van personeelsleden. Dit kan een klacht zijn over seksueel misbruik of seksuele intimidatie. Als de klachtencommissie na onderzoek de klacht gegrond verklaart dan volgt rapportage en advies naar het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag neemt vervolgens maatregelen.

De klachtenregeling van Stichting Prisma voorziet ook in een interne vertrouwenspersoon op elke school die zo nodig doorverwijst naar een externe vertrouwenspersoon (zie bijlage bij klachtenregeling). De interne en/of externe vertrouwenspersoon gaat na of door bemiddeling een oplossing kan worden bereikt. Daarnaast kan de klager natuurlijk altijd terecht bij de klachtencommissie.

3. Onderwijsinspecteur

Bij de onderwijsinspectie zijn vertrouwensinspecteurs aangesteld die een speciale scholing hebben gevolgd om klachten over seksuele intimidatie adequaat af te handelen. Vertrouwensinspecteurs kunnen leerlingen en personeelsleden steunen en advies geven die slachtoffer zijn van seksuele intimidatie of die worden geconfronteerd met seksuele intimidatie jegens andere leerlingen of personeelsleden.

Vertrouwensinspecteurs zijn volgens de wet verplicht tot geheimhouding van wat hen door leerlingen, ouders of medewerkers van een school is toe vertrouwd. Zij hebben daarom geen wettelijke plicht om een mogelijk zedenmisdrijf aan te geven.

4. Wettelijke meldplicht

Alle seksuele handelingen zowel onvrijwillige als vrijwillige tussen medewerkers van de school en minderjarige leerlingen zijn strafbaar. Onder medewerkers vallen niet alleen personeelsleden maar ook personen die buiten dienstverband werkzaamheden verrichten voor de school zoals stagiaires, schoonmaakpersoneel, uitzendkrachten en vrijwilligers. De wet verplicht personeelsleden om het bevoegd gezag onmiddellijk te informeren als zij (op welke manier dan ook) informatie krijgen over een mogelijk zedenmisdrijf gepleegd door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling.

Het is niet voldoende om zich te wenden tot een tussenpersoon zoals een lid van de schoolleiding. Meldt een personeelslid dergelijke informatie niet dan kan hij worden aangesproken op het verzaken van zijn plichten als werknemer. Dit betekent dat het bevoegd gezag disciplinaire maatregelen kan treffen. Ook is denkbaar dat het slachtoffer of zijn ouders een schadeclaim indienen tegen deze persoon als door het diens zwijgen het seksueel misbruik heeft kunnen voortduren. De meldplicht geldt voor alle personeelsleden waaronder ook interne vertrouwenspersonen. Externe vertrouwenspersonen die niet tot het onderwijspersoneel behoren, hebben geen meldplicht bij een vermoeden van strafbare feiten.

5. Wettelijke overlegplicht

In alle gevallen verplicht de wet het bevoegd gezag om onmiddellijk met de vertrouwensinspecteur in overleg te treden. Dit overleg heeft tot doel om een antwoord te vinden op de vraag of er een redelijk vermoeden is van een strafbaar feit. Onder het begrip redelijk vermoeden wordt verstaan dat elk redelijk denkend persoon tot eenzelfde oordeel zou komen als hij kennis had van dezelfde feiten en omstandigheden.

6. Wettelijke aangifteplicht

Om tot vervolging te kunnen overgaan, is aangifte bij politie of justitie noodzakelijk. Is de conclusie van het overleg dat er sprake is van een redelijk vermoeden dan doet de locatiedirecteur namens de bovenschoolse directie direct aangifte bij politie of justitie. Vooraf stelt de locatiedirecteur de aangeklaagde en de ouders van de klager op de hoogte. Mogelijke bedenkingen van betrokken ouders en leerlingen ontslaat het bevoegd gezag niet van de verplichting tot het doen van aangifte. De wet stelt in dit geval het algemeen belang boven dat van individuele betrokkenen.

7. Rehabilitatie na valse aantijgingen

Als na justitieel onderzoek blijkt dat de klacht op valse gronden is ingediend, kan het bevoegd gezag de aangeklaagde een rehabilitatietraject aanbieden. Zo'n traject wordt in overleg met de valselijk beschuldigde samengesteld. Mogelijkheden zijn: een brief aan de ouders, een teamgesprek, een leerlingenbijeenkomst al dan niet in aanwezigheid van de vals beschuldigde. Het bevoegd gezag kan tevens maatregelen nemen jegens de leerling of ouder die de valselijke beschuldiging heeft geuit. Dit kan variëren van de eis dat in het openbaar excuses worden aangeboden tot schorsing of

verwijdering. De aangeklaagde kan over een incorrecte behandeling door het bevoegd gezag een klacht indienen bij de klachtencommissie.

8. Gedragsregels

Ter voorkoming en bestrijding van seksuele intimidatie en seksueel geweld op school hanteert elke school van Stichting Prisma dezelfde gedragsregels (zie bijlage 1). De gedragsregels geven duidelijkheid over hoe het team met de aan hen toevertrouwde kinderen (en met elkaar) omgaat.

9. Wat de schoolleiding NIET moet doen

- Een melding over seksuele intimidatie "bewaren" voor het functioneringsgesprek.
- Zelf onderzoek doen naar aanleiding van meldingen van ouders of collega's.
- De aangeklaagde schorsen zonder dat deze is geïnformeerd over de aard van de melding.
- Een brief schrijven aan de ouders dat iemand verdacht wordt als er nog geen politieonderzoek of klachtenonderzoek is geweest.
- Nadere mededelingen doen over het klachtenonderzoek of politieonderzoek aan de pers.
- De aangeklaagde in onduidelijkheid houden om de schade voor de school te "beperken".
- De klachtenprocedure negeren of het begin ervan uitstellen.
- Het bevoegd gezag in onwetendheid laten over de klachten of melding.
- Zelf voor vertrouwenspersoon spelen of nog erger, gaan "bemiddelen".

Bijlage 1. Gedragsregels ter voorkoming van seksuele intimidatie en seksueel geweld

1. Met betrekking tot mondeling en schriftelijk taalgebruik ter voorkoming van.

- Seksistisch taalgebruik, insinuaties, grappen e.d. die het doel hebben een ander te kwetsen, te kleineren of belachelijk te maken.
- Opmerkingen of grapjes met een duidelijk seksuele lading of die als zodanig kunnen worden uitgelegd.
- De aanwezigheid en het gebruik op school van beeldend en schriftelijk materiaal (boeken, films, tijdschriften) waarin iemand wordt voorgesteld als minderwaardig of als lustobject.

2. Met betrekking tot één op één contacten

- Bij schoolactiviteiten zorgt de volwassene ervoor dat er geen inbreuk gemaakt wordt op de integriteit en privacy van anderen.
- De volwassenen moet zich altijd bewust zijn van zijn/haar machtspositie. Deze mag nimmer aangewend worden voor eigen (lust)gevoelens.
- Lichamelijk contact, dat door een van beiden partijen als onprettig wordt ervaren, is niet acceptabel.
- Bedenk dat leerlingen soms op intimiteit aansturen en bepaald gedrag proberen uit te lokken. Dit maakt seksueel gedrag tussen oudere en kind niet acceptabel.
- Voorkom die situaties die door ouders of kinderen als seksueel geladen kunnen worden uitgelegd.
- In de onderbouwgroepen kunnen kinderen zich gezamenlijk douchen en aankleden. De hogere groepen gebruiken gescheiden douches en kleedruimtes.
- Aanwezigheid van volwassenen in de kleedruimtes is slechts toegestaan als dat noodzakelijk en/of functioneel is.

3. Met betrekking tot buitenschoolse activiteiten

- Voor alle één op één contacten, die zich onvermijdelijk in vele situaties buiten school voordoen, geldt het bovenstaande in onverminderde mate.
- Bij buitenschoolse activiteiten (kampen, sportdagen e.d.) zorgt de leiding ervoor dat het gedrag in de slaapzalen, het toilet en de was- en kleedruimtes (van kinderen en volwassenen)geen inbreuk maakt op de privacy.
Bij schoolkampen geldt dat vanaf de middenbouw de kinderen gescheiden slapen en douchen.

4. Tot slot

Steeds geldt dat een ieder toeziet op het respecteren van de aan hen toevertrouwde kinderen. Een personeelslid van de school of iemand die als zodanig optreedt, kan zich nooit beroepen op het feit dat, over een bepaalde door hem/haar verrichte handeling, nooit afspraken zijn gemaakt of dat het bevoegd gezag de gedragsregels niet heeft gefiatteerd.